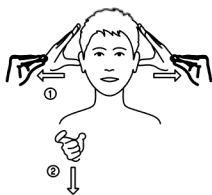

ChristenUnie

Positie doven versterken;

Nederlandse Gebarentaal erkennen!

VOORWOORD

Positie doven versterken

Doven verdienen een sterkere positie in de Nederlandse samenleving dan zij nu hebben. Er wordt vaak helemaal geen rekening met hen gehouden. Zo zijn er in het publieke domein veel organisaties niet toegankelijk voor doven. Zelfs de overheid geeft haar voorlichtingsspotjes van Postbus 51 niet uit in een gebarentaalversie. Ook het informatiefilmpje van de Tweede Kamer is niet vertaald voor doven. Het zijn slechts enkele voorbeelden van hoe weinig de doven in onze samenleving worden opgemerkt. De ChristenUnie wil daar verandering in brengen. Doven zijn volwaardige burgers in Nederland met dezelfde rechten en plichten. Maar zij kunnen niet goed meedoen als er geen rekening wordt gehouden met hun handicap. Het gebruik van de Nederlandse Gebarentaal speelt hierin een cruciale rol.

In deze notitie doet de ChristenUnie een aantal voorstellen om de positie van doven en hun taal te versterken.

Esmé Wiegman,
Tweede Kamerlid ChristenUnie

Den Haag, november 2010

INHOUDSOPGAVE

1.	IEDEREEN KAN MEEDOEN	4
	1.1 Meedoen is lastig	
	1.2 Veranderen in denken	
2.	HET VN-VERDRAG	8
	2.1 Ratificatie is van groot belang	
	2.2 De inhoud van het VN verdrag	
	2.3 Bekendmaking Verdrag	
3.	EEN VOLWAARDIGE TAAL	12
	3.1 Korte geschiedenis Nederlandse Gebarentaal	
	3.2 Nederlandse Gebarentaal erkennen en juridisch borgen	
	3.2 Grondwetswijziging	
4.	EMPOWERMENT VAN DOVEN	15
	4.1 Empowerment: rol van belangenorganisaties	
	4.2 Empowerment: rol van de overheid	
	4.3 Volwaardig	
5.	BEWUSTWORDING	18
	5.1 Bewustwording in de samenleving	
6.	ACTIES EN AANBEVELINGEN	20
	VOETNOTEN	22
	LITERATUURLIJST	23

1 IEDEREEN KAN MEEDOEN

1.1 Meedoen is lastig

Doven leven meestal niet met elkaar in een besloten dovengemeenschap. Natuurlijk zijn er uitzonderingen van dove mensen die in speciale internaten en andere woonvoorzieningen leven. Maar de meeste doven wonen tussen de mensen die wel gewoon kunnen horen en praten. Voor die doven is het vaak een groot dilemma hoe zij relaties en contacten kunnen opbouwen met hun horende medemensen. Hoe kan de brug tussen de dove wereld en de horende wereld worden overbrugd? Zonder antwoorden op deze vragen, blijven doven vaak een vreemdeling in eigen land.

Op de website www.doof.nl gaan doven met elkaar in discussie over deze vragen. Je vindt er verschillende gesprekken tussen doven over het wel en niet contact hebben met de horende wereld. Ze vragen elkaar of ze wel of niet horende vrienden hebben. Voor veel doven blijft communicatie met niet-doven lastig. Doven identificeren zich met elkaar doordat ze hun eigen vorm van communicatie hebben, namelijk gebarentaal. In Nederland is dat de Nederlandse Gebarentaal (NGT).

Doven zijn vaak vreemdeling in eigen land

Via deze gemeenschappelijke taal ontstaat ook een gemeenschappelijke cultuur. Het is daarom dikwijls lastig voor doven om goed mee te doen in de horende wereld.¹ Nederlands is niet hun eerste taal. In het rapport 'Meer dan een Gebaar' wordt de vergelijking getrokken met een Nederlander die op vakantie is in Frankrijk. Ook al ken je de basis van de Franse taal, het blijft ontzettend lastig om alles te begrijpen en diepgaande gesprekken te houden.²

Aantallen

Er zijn in Nederland 685.300 mensen bij de huisarts geregistreerd als slechthorend.³ Veel schattingen gaan er echter vanuit dat nog veel meer Nederlanders last hebben van slechthorendheid. Gemiddeld heeft één op de tien Nederlanders moeite met horen.⁴ Van deze grote groep slechthorenden is slechts een heel klein gedeelte ook echt doof. Volgens de Nederlandse Vereniging van Slechthorenden (NVVS) zijn er 45.000 mensen ernstig slechthorend.⁵

Van deze groep zijn er ongeveer 5.000 doven die gebarentaal als eerste taal gebruiken. Het aantal gebruikers van Nederlandse Gebarentaal (NGT) is veel groter, omdat er naast de doven natuurlijk ook familie, vrienden, docenten en hulpverleners van de Nederlandse Gebarentaal gebruik maken. De schatting is dat het om ongeveer 15.000 mensen in totaal gaat.⁶

Net als alle andere Nederlandse burgers, hebben ook mensen met een gehoorbeperking het recht om zich thuis en welkom te voelen in onze samenleving.

Hoe kunnen we dit realiseren?

1. Van de samenleving mag inzet worden verwacht. Op lokaal niveau zijn de gemeenten en de zorg- en welzijnorganisaties, maar ook werkgevers, het onderwijs en vele andere partijen aan zet. Het gaat om diversiteit en gelijke behandeling in de praktijk. En dit niet vanuit liefdadigheid of welzijnsactie, maar met het oog op de rechten en plichten die van kracht zijn.
2. Wet- en regelgeving kan een belangrijke steun in de rug geven. Bijvoorbeeld om gelijke behandeling af te kunnen dwingen. Een belangrijke stap in de goede richting in Nederland is de Wet gelijke behandeling gehandicapten en chronisch zieken (Wgbh/cz).
3. Mensen met een handicap en hun belangenbehartigers hebben zelf een verantwoordelijkheid om bij te dragen aan een gevarieerde samenleving.⁷

1.2 Veranderen in denken

We komen uit een verleden waarin mensen met een handicap in de eerst plaats mensen waren die verzorgd moesten worden. Daarvoor moesten zij eerst ziek verklaard worden en een medisch etiket opgeplakt krijgen. Dat laatste was (en is nog steeds) een soort voorwaarde om van voorzieningen gebruik te mogen en te kunnen maken. Mensen moeten zichzelf in de positie van 'afwijkende' plaatsen. Die benadering noemen wij het principe van 'zorgpolitiek'. Daar moeten we van los komen.⁸ We moeten overgaan naar een andere manier van denken. Dit betekent dat we het oude denken, het 'zorgdenken', moeten loslaten en onze denkrichting moeten veranderen naar een denken dat uitgaat van de rechten van de mens. Dan gaat het niet meer om wat mensen niet kunnen, maar juist naar wat mensen wél kunnen. En vervolgens gaan we zoeken naar mogelijkheden om hen mee laten doen in onze samenleving.

De ChristenUnie vindt dus dat het nog véél beter en anders kan in Nederland om de positie van dove mensen te versterken. Een vaak genoemd probleem is de toegankelijkheid van publieke organisaties. Zo zijn de spotjes van Postbus 51 niet vertaald in de Nederlandse Gebarentaal (NGT). Ook veel overheidspublicaties (en zelfs het informatiefilmpje van de Tweede Kamer) zijn niet vertaald naar het NGT. De overheid laat daarmee zien dat ze zich te weinig bewust is van de moeilijkheden die doven ondervinden. Wanneer organisaties een publieke taak vervullen, moeten ze hun toegankelijkheid voor doven op orde hebben.

We moeten loskomen van de 'zorgpolitiek'

Maar het loslaten van de 'zorgpolitiek' alleen is niet voldoende. Er moet ook nieuw, algemeen beleid worden ontwikkeld. Tot op heden is bijna alle wetgeving gericht geweest op het individu en op specifieke omstandigheden. Hier gaat het dan om bijvoorbeeld individuele aanpassingen op een werkplek of om speciale regels voor bijvoorbeeld dovenonderwijs. Er is meer algemeen beleid nodig omdat dat van toepassing is op een zo een groot mogelijke groep. Dat bevordert de insluiting van gehandicapten in de samenleving. De Wet gelijke behandeling gehandicapten en chronisch zieken (Wgbh/cz) is een voorbeeld van algemeen beleid. Ook de Wet maatschappelijke ondersteuning (WMO) is een wet die zich duidelijk richt op algemene participatie.⁹

2 HET VN-VERDRAG

2.1 Ratificatie is van groot belang

Nederland heeft het VN-verdrag inzake de rechten van mensen met een handicap ondertekend, maar nog niet geratificeerd. Doordat het verdrag nog niet geratificeerd is, kan het nog niet in concrete Nederlandse wetgeving omgezet worden. En dat is niet gunstig voor mensen met een gehoorbeperking. Door het VN-verdrag snel te ratificeren verplicht Nederland zich tot het nemen van tal van niet vrijblijvende maatregelen die gericht zijn op het realiseren van een volwaardige positie van mensen met een handicap in de samenleving.¹⁰

Het Verdrag regelt een verankering van het gebruik van gebarentalen. Hierdoor is het ratificatie van dit Verdrag van groot belang voor de dovensgemeenschap. Het Verdrag geeft doven een juridisch formele erkenning van hun eigen gebarentaal. Het Verdrag werd in maart 2007 weliswaar ondertekend, maar Nederland heeft het nog niet geratificeerd. Dit proces is wel in de gang gezet, maar dat neemt enkele jaren in beslag. Voor belangenorganisaties kan dit ratificatieproces logischerwijs niet snel genoeg gaan. In Nederland verloopt dit proces langzamer dan in andere landen omdat er nog lang over getoed wordt wat het verdrag voor gevolgen zal hebben voor Nederland. Ook in veel andere landen bestaan deze vragen, maar zij hebben desondanks toch het verdrag geratificeerd. Nederland heeft deze volgorde omgedraaid, waardoor het nu al heel lang wachten is voor mensen met een handicap.

Ratificatie van het Verdrag is van groot belang

2.2 De inhoud van het VN-Verdrag

In het Verdrag worden geen nieuwe rechten genoemd. Het is eerder een opsomming, een catalogus, van wat je in andere verdragen al ziet. In het hart van het Verdrag staat geschreven dat mensen met een handicap mensen zijn bij wie je geen inbreuk op rechten en vrijheden mag doen.¹¹

De volgende artikelen zijn in het bijzonder belangrijk voor dove mensen.

Artikel 2: Definities

Dit artikel geeft definities van gebruikte begrippen. Zo omvat 'taal' gesproken taal, gebarentaal en andere vormen van niet-gesproken taal.

Artikel 3: Grondbeginselen

Hierin worden de grondbeginselen van het Verdrag opgesomd. Deze zijn:

- a. Respect voor de inherente waardigheid, persoonlijke autonomie, met inbegrip van de vrijheid zelf keuzes te maken, en de onafhankelijkheid van personen.
- b. Non-discriminatie.
- c. Volledige en daadwerkelijke participatie in, en opname in de samenleving.
- d. Respect voor verschillen en aanvaarding dat personen met een handicap deel uitmaken van de mensheid en menselijke diversiteit.
- e. Gelijke kansen.
- f. Toegankelijkheid.
- g. Gelijkheid van man en vrouw.
- h. Respect voor de zich ontwikkelende capaciteiten van kinderen met een handicap en eerbiediging van het recht van kinderen met een handicap op het behoud van hun eigen identiteit.

Artikel 9: Toegankelijkheid

Dit artikel geeft aan dat de toegang tot de omgeving, op voet van gelijkheid met anderen, gegarandeerd wordt. Hierbij behorende maatregelen, die mede de identificatie en bestrijding van obstakels en barrières voor de toegankelijkheid omvatten, zijn van toepassing op:

- a. Gebouwen, wegen, vervoer en andere voorzieningen in gebouwen en daarbuiten, met inbegrip van scholen, huisvesting, medische voorzieningen en werkplekken.
- b. Informatie, communicatie en andere diensten, met inbegrip van elektronische diensten en nooddiensten.

Tot het garanderen van toegankelijkheid behoren ook het vaststellen van minimumnormen, het monitoren van toegankelijkheid van diensten, het trainen van betrokkenen, bewegwijzering en braille, vormen van hulp en bemiddeling door mensen (met inbegrip van begeleiders, mensen die voorlezen en professionele gebarentolken om de toegang tot gebouwen en andere faciliteiten die openstaan voor het publiek te faciliteren). En ook: het ontwerp, de ontwikkeling, productie en distributie van toegankelijke informatie- en communicatietechnologieën en de bevordering van communicatiesystemen in een vroeg stadium, opdat deze technologieën en systemen tegen minimale kosten toegankelijk worden.¹²

Artikel 21: Vrijheid van mening en meningsuiting en toegang tot informatie

Hierin wordt de vrijheid van meningsuiting en toegang tot informatie gewaarborgd. Onder lid b wordt gebarentaal genoemd als officiële mogelijkheid waarmee rekening gehouden moet worden.

Artikel 21: Vrijheid van mening en meningsuiting en toegang tot informatie

Hierin wordt de vrijheid van meningsuiting en toegang tot informatie gewaarborgd. Onder lid b wordt gebarentaal genoemd als officiële mogelijkheid waarmee rekening gehouden moet worden.

Artikel 24: Onderwijs

In dit artikel wordt het recht op onderwijs gewaarborgd. Zo wordt in artikel 3 volledige toegang tot onderwijs geregeld, artikel 3.b faciliteert het leren van een gebarentaal en bevordert de taalkundige identiteit van de gemeenschap van doven. Artikel 4 regelt het aanstellen van docenten gebarentaal die op alle niveaus van het onderwijs werkzaam zijn.

Artikel 30: Deelname aan het culturele leven, recreatie, vrijetijdsbesteding en sport

Dit artikel regelt het recht op deelname aan het culturele leven, recreatie, vrijetijdsbesteding en sport. Zo hebben volgens artikel 4 personen met een handicap op voet van gelijkheid met anderen recht op erkenning en ondersteuning van hun specifieke culturele en taalkundige identiteit, met inbegrip van gebarentalen en de dovencultuur.

Nederland moet in 2011 ratificeren

Het is logisch dat er samenhang tussen de verschillende artikelen zit. Zo zijn artikel 9 en artikel 21 vaak met elkaar verbonden. Hoe kunnen doven bijvoorbeeld hun mening uiten als belangrijke opinie programma's niet worden ondertiteld of worden voorzien van een gebarentolk.

Wanneer het Verdrag is geratificeerd dient een land zelf aan de VN te rapporteren hoe het zit met de vooruitgang van de implementatie van het Verdrag. Dit is erg interessant voor belangengroepen. Het is belangrijk dat zij hun stem laten horen wanneer deze rapportages opgesteld worden. De ChristenUnie ziet dan ook graag dat ook dovenorganisaties bij de rapportage betrokken worden.

2.3 Bekendmaking Verdrag

De ChristenUnie is van mening dat in 2011 eindelijk ratificatie moet plaatsvinden. Het budget dat is vrijgemaakt voor het bekendmaken van het VN-verdrag is € 300.000. Het is belangrijk dat dit budget ook daadwerkelijk ingezet wordt voor media-aandacht en voorlichting.

Verder wil de ChristenUnie dat er voldoende geld wordt vrijgemaakt voor de uitvoering van het verdrag. De bovenstaande artikelen vragen namelijk om een groot aantal aanpassingen in het openbare leven. Bij het bouwen van openbare gebouwen wordt nu al wel rekening gehouden met toegankelijkheid voor gehandicapten, maar op communicatiegebied moet er veel verbeteren.

3 EEN VOLWAARDIGE TAAI

3.1 Korte geschiedenis Nederlandse Gebarentaal

De gebarentaal in Nederland is een geschiedenis van strijd om een volwaardige plaats in de rij van talen die Nederland rijk is. In de 19e eeuw werden gebarentalen nog volop gebruikt in het dovenonderwijs, maar daar kwam in 1880 verandering in. Het werd vanaf 1915 zelfs verboden deze talen nog langer te gebruiken. Horende leerkrachten vonden dat het voor dove kinderen beter was om alleen in gesproken taal (orale methode) les te krijgen.

De keuze voor de orale methode heeft verstrekkende gevolgen gehad voor de positie van dove mensen en hun taal in de Nederlandse samenleving. De kinderen ontwikkelden een taal- en leerachterstand doordat ze geen les kregen in hun moedertaal. Hoewel men aanvankelijk juist veronderstelde dat het maken van gebaren de ontwikkeling van de gesproken taal zou belemmeren, bleek uit onderzoek in jaren zeventig en tachtig het omgekeerde juist waar te zijn. Het gebruik van gebarentaal, de moedertaal van dove kinderen, bevordert juist het leren van een gesproken taal. De meeste dove mensen hadden vrijwel geen toegang tot vervolgoopleidingen omdat het Nederlands onvoldoende beheersten. Ze groeiden op met het idee dat hun gebarentaal geen echte taal was.

Pas in 1995 werd in Nederland een tweetalig NGT/Nederlands onderwijsbeleid ingevoerd.¹³

Het onderzoek naar de Nederlandse Gebarentaal (NGT) is pas kort geleden van de grond gekomen. In 1981 werd voor het eerst begonnen met een inventarisatie van Nederlandse gebaren in het KOMVA project. Hierna zijn de ontwikkelingen snel gegaan. Zo vond er een standaardisatie plaats van de verschillende regionale varianten en werd NGT in gezinbegeleiding en ook op dovenscholen gebruikt. Het belang van NGT voor doven is voor horenden niet altijd duidelijk. Veel horenden zien een gebarentaal namelijk niet als een volwaardige taal, maar als een 'hulpmiddel' voor doven om te communiceren. Het niet erkennen van gebarentaal als een zelfstandige taal, betekent onvoldoende erkenning en ruimte voor de groep mensen voor wie gebarentaal de eerste taal is.

Gebarentaal is moedertaal voor doven

3.2 Nederlandse Gebarentaal erkennen en juridisch borgen

Het is belangrijk dat er onderscheid gemaakt wordt tussen juridische borging van het gebruik van NGT en erkenning en juridische borging van de NGT als een zelfstandige taal. Voor juridische verankering van het gebruik van gebarentaal is de ratificatie van het VN verdrag van groot belang.

De Nederlandse taal en NGT zijn twee verschillende talen. Wanneer het NGT opgenomen wordt in de grondwet, wordt de taal beschermd. De groep doven die het NGT als eerste taal aangeleerd krijgt is in aantal niet zo groot, maar deze groep moet wel worden erkend. Het NGT moet worden erkend zodat diegene die het NGT als eerste taal hebben ook de mogelijkheid hebben om volledig te kunnen deelnemen aan de maatschappij zonder dat zij worden gediscrimineerd. Juridische erkenning is op meerdere niveaus mogelijk. De ChristenUnie pleit voor een grondwetswijziging om gebarentaal als taal te verankeren en te erkennen. De Nederlandse taal wordt namelijk ook opgenomen in de grondwet, ook wordt er aandacht aan het Fries geschonken. De Nederlandse Gebarentaal is een volwaardige taal en bovendien de vierde taal op Nederlandse bodem. Het verdient dus diezelfde erkenning.

De vierde taal van Nederland

3.3 Grondwetswijziging

Door het opnemen van de Nederlandse Gebarentaal in de Grondwet is de bevordering van NGT een voorwerp van zorg voor de overheid. Daarnaast betekent dit dat de wetgever de taal beschermt en het gebruik ervan regelt waar nodig is. Het gebruik van NGT wordt dan een sociaal grondrecht. Een sociaal grondrecht bevestigt de erkenning van NGT maar betekent niet dat gebarentaal afdwingbaar wordt. Wel zal NGT door de overheid met beleid bevorderd moeten worden.

De regering heeft altijd gezegd dat een grondwetswijziging voor de erkenning van NGT onmogelijk is. De Nederlandse taal is immers ook niet in de grondwet opgenomen. Dit gaat echter veranderen: De Nederlandse taal wordt verankerd in de grondwet. Er wordt ook een bepaling opgenomen ten behoeve van de Friese taal. In dit licht kan gepleit worden voor het opnemen van een bepaling NGT.

Het is geen nieuwe gedachte om te pleiten voor een grondwetswijziging. Belangenorganisaties zijn al vanaf het verschijnen van het rapport 'Meer dan een gebaar' (1997) bezig met het uitoefenen van druk op de politiek. Er is veel overleg geweest tussen belangenorganisaties en verschillende ministeries. In 2001 benadrukte staatssecretaris Vliegthart dat er pas sprake kan zijn van formele erkenning als er één NGT is vastgesteld.

Tussen 1999 en 2002 is door het Nederlands Gebarencentrum een standaardisatie project uitgevoerd waarin het Basis en Onderwijs lexicon van NGT is gestandaardiseerd. In 2002 zijn gebarenwoordenboeken op cd-rom aangeboden aan de toenmalige staatssecretaris.

In 2009 heeft het Nederlands Gebarencentrum in samenwerking met Van Dale het eerste Van Dale Basiswoordenboek Nederlandse Gebarentaal uitgegeven. Aan de voorwaarden om tot een standaard te komen van NGT is dus al sinds 2002 voldaan. Dit laatste is een tweede belangrijke reden om nu opnieuw te pleiten voor een grondwetswijziging.

In 1953 stelde de UNESCO al het belang van de moedertaal als instructietaal vast. In de meeste Europese landen (waaronder Noorwegen, Zweden, Finland, IJsland, Portugal, Spanje Frankrijk, Denemarken, Engeland, Oostenrijk, Zwitserland, Roemenië, Polen en Griekenland) zijn de gebarentalen erkend als officiële taal. In Nederland is NGT weliswaar maatschappelijk en politiek als taal erkend, maar het is als een van de weinige gebarentalen niet wettelijk erkend. Het is van groot belang dat er ook in Nederland een wettelijke erkenning komt van NGT, zodat dove mensen altijd zelf een keuze kunnen maken en niet afhankelijk zijn van de horende meerderheid!¹⁴

4 EMPOWERMENT VAN DOVEN

4.1 Empowerment: rol van belangenorganisaties

Je komt het begrip 'empowerment' vaak tegen. Wanneer er gesproken wordt over empowerment dan wordt 'zelfsturend vermogen' bedoeld. Voor doven betekent dit dat zij zelf het vermogen moeten hebben om iets te veranderen aan hun eigen situatie wanneer deze niet goed is. Belangengroepen spelen een grote rol bij het vergroten van empowerment. Zij organiseren bijeenkomsten en trainingen voor doven. Belangengroepen als Dovenschap, Fodok, de KNDSB en de JongerenCommissie SBNDJ zijn dan ook erg belangrijk. De huidige PGO subsidieregeling is echter niet altijd goed toepasbaar op dovenorganisaties. Dat terwijl empowerment van doven zo belangrijk is. Het is zelfs wenselijk dat er een organisatie komt die zich niet alleen richt op het behartigen van belangen, maar ook aan dienstverlening doet. Dit naar voorbeeld van de ANWB. Dit laatste zou de integratie van dove mensen in de maatschappij een stuk gemakkelijker maken.

Martin Schuurman van het Kalliope Instituut doet vier suggesties waar belangenorganisaties zich op zouden moeten richten:

1. Ga na welke kwesties er voor de dovengemeenschap spelen, op het gebied van onderwijs, werk, communicatie, etc. En maak daarin onderscheid tussen algemene problemen (die ook voor andere mensen met een handicap gelden) en specifieke problemen (die voor allen of vooral voor de doven gelden). Maak daarnaast onderscheid tussen de niveaus waarop kwesties spelen (landelijk, gemeentelijk).
2. Welke kwesties verdienen aandacht, welke problemen een oplossing? En welke het meest? Maak dus een probleemanalyse. Stel vast aan welke punten je wilt werken, wat je daarop wilt bereiken en op welke termijn.
3. Laat de invloed op algemeen beleid en het oplossen van algemene problemen (die de dovengemeenschap overstijgen), aan anderen over (CG-Raad, Coalitie voor Inclusie). Maak voor de overige zaken een actieplan van belangenbehartiging en beïnvloeding.
4. Laat je stem niet afhangen van hoe serieus de andere partijen (overheid, ambtelijk apparaat, dienstverleners) je nemen. Door je zichtbaar te maken en aan de weg te timmeren wordt je vanzelf serieus genomen. Zichtbaarheid is iets dat ook kan worden afgedwongen

4.2 Empowerment: rol van de overheid

De ChristenUnie ziet ook een rol voor de overheid weggelegd. Binnen de huidige wetgeving is er veel meer mogelijk dan waar doven weet van hebben. Uit onderzoek is gebleken dat er meer bekendheid moet worden gegeven aan de toepassing van de wet gelijke behandeling (Wgbh/cz).¹⁵ Het is de vraag wat er is gedaan met de uitkomsten van dit onderzoek. Juist voor het versterken van de positie van chronisch zieken en gehandicapten is er een belangrijke taak weggelegd voor de overheid. Voorlichting is hard nodig. Schuurman gaf tijdens de WereldDovenDagen een aantal sprekende voorbeelden:

-Zorg bijvoorbeeld in het beroepsonderwijs dat personeel en deelnemers van instellingen beter geïnformeerd zijn over hun rechten en plichten op grond van de Wgbh/cz.

-Stimuleer instellingen voor beroepsonderwijs om informatie over studeren met een beperking op te nemen in studiegidsen, folders en op websites, en bevorder dat in het curriculum van docentenopleidingen een standaardonderdeel wordt opgenomen over ondersteuning van deelnemers met een handicap.¹⁶

4.3 Geen onderscheid

De Wgbh/cz regelt dat iedereen kan mee doen in de samenleving. Wanneer je een handicap hebt of chronisch ziek bent mag dit geen reden zijn om niet mee te kunnen doen. De Wgbh/cz biedt individuele rechtsbescherming voor personen met een handicap of chronische ziekte en de mogelijkheid om hun positie te verbeteren. De wet wordt gefaseerd ingevoerd en breidt zich naar steeds meer terreinen uit.

De Wgbh/cz regelt ook het verbod op direct of indirect onderscheid tussen personen op grond van een werkelijke of vermeende handicap of chronische ziekte. Hier vallen de volgende zaken onder:

- Verbod op intimidatie;
- Onderscheid is verboden bij arbeid;
- Onderscheid is verboden met betrekking tot de voorwaarden voor en de toegang tot het vrije beroep en de mogelijkheden tot uitoefening van en ontplooiing binnen het vrije beroep;
- Onderscheid is verboden bij lidmaatschap van of de betrokkenheid bij een werkgevers-, of werknemersorganisatie of een vereniging van beroepsgenoten;
- Onderscheid is verboden bij het verlenen van toegang tot, het aanbeiden van, het afnemen van toetsen tijdens het afsluiten van onderwijs als bedoeld in de Wet op het primair onderwijs en de Wet op het voortgezet onderwijs;
- Onderscheid is verboden bij beroepsonderwijs;
- Onderscheid is verboden bij wonen;
- Onderscheid is verboden bij openbaar vervoer/reisinformatie.

De ChristenUnie wil dat er meer bekendheid wordt gegeven aan de mogelijkheden die de wgbh/cz biedt. Aan deze bekendheid ontbreekt het nu vaak.

**Een handicap mag geen reden zijn
om niet mee te kunnen doen**

5 BEWUSTWORDING

5.1 Bewustwording in de samenleving

Er is nog veel vooruitgang te boeken op specifieke domeinen in de samenleving. Hieronder staan een aantal concrete voorbeelden die laten zien dat er veel misvattingen bestaan over doof zijn.

Verkeerde diagnose

Er is in Nederland een aantal gespecialiseerde ggz-behandelcentra voor doven en slechthorenden. Nu kan het voor komen dat doven en slechthorenden niet altijd hun weg vinden naar een gespecialiseerd behandelcentrum en terecht komen in de reguliere hulpverlening. Het komt regelmatig voor dat doven of slechthorenden als zwakzinnig worden bestempeld of dat oorsuizen (tinnitus) niet als zodanig wordt herkend, maar met een psychose wordt verward.¹⁷ Dit is natuurlijk erg vervelend en is ook te voorkomen met betere onderlinge communicatie.

Contact met instanties

Er zijn een aantal belangrijke instanties die niet per e-mail te bereiken zijn. Een voorbeeld hiervan is de Belastingdienst. Contact met de Belastingdienst is alleen mogelijk per telefoon of door het maken van een afspraak. In veel plaatsen is er geen kantoor van de Belastingdienst. Wel is er in Gouda een contactpersoon die gespecialiseerd is in communicatie met doven.

De Belastingdienst is alleen telefonisch bereikbaar

Het is belangrijk voor doven om ook direct contact op te kunnen nemen met instanties. Zij kunnen dit via teksttelefonie of beeldtelefonie. Beide diensten zijn echter niet gangbaar. Dat terwijl de techniek voor handen ligt. Een vooruitgang op dit gebied is de recente ontwikkeling bij de landelijke alarmcentrale 112. Deze is sinds kort ook direct per teksttelefonie te bereiken.¹⁸ Het is wenselijk dat er een 'tolk-op-afstand' faciliteit wordt ontwikkeld. Ook deze techniek ligt voor handen, het ontbreekt echter aan financiën en de wil om dit ook daadwerkelijk te ontwikkelen en te implementeren.

Werkgelegenheid

Veel dove mensen zijn werkloos. De meeste werkgevers hebben geen ervaring met werknemers met een zintuiglijke en/of communicatieve beperking. Daarom hebben werkgevers, de arbodienst, leidinggevenden en collega's voorlichting en advies nodig. Dit kan voorlichting zijn over de beperking zelf, de communicatie met de cliënt of aanpassing op de werkplek. Wegens een budgetstop moeten mensen die vanuit de WW/IRO regeling werk zoeken een jaar wachten op begeleiding van een re-integratiebureau. Normaal is deze wachttijd een half jaar. Dit is zorgelijk. Wij vragen aandacht voor deze groep. Juist deze groep kan zonder hulp niet goed aan een baan komen.

Tolkvoorzieningen

Dove mensen krijgen onder bepaalde voorwaarden tolkuren vergoed. Op hun initiatief worden tolkuren vaak aangevraagd en geregeld. Als organisaties vanuit hun eigen initiatief tolkuren willen regelen is dit een stuk lastiger. Ook op dit gebied is een verandering in denken wenselijk. Waarom wordt ervan uitgegaan dat alleen dove mensen een gebarentaaltolk nodig hebben? Horende mensen zouden zonder die vertaling ook geen goed gesprek met dove mensen kunnen voeren. Er zijn dus twee belanghebbende partijen wanneer er een tolk nodig is.

Ook horende mensen hebben een gebarentolk nodig

Voor 'gebarentolk' wordt dikwijls de term 'doventolk' gebruikt. Wanneer je echter spreekt over een 'doventolk' wek je de suggestie dat alleen doven gebruik maken van een tolk. Het zou voor een juiste weergave van de werkelijkheid dus beter zijn om te spreken van een 'gebarentolk', die de gebarentaal voor zowel de dove als de horende vertaalt.

Op het gebied van cultuur zie je dat dit lastig is. Culturele instellingen krijgen pas tolkuren vergoed als dove mensen daadwerkelijk aanwezig zijn geweest tijdens een voorstelling. (zij moeten hier zelfs een briefje voor ondertekenen). Wil men bij reguliere voorstellingen op voorhand investeren in toegankelijkheid dan is dit erg lastig. De ChristenUnie wil dat hier verandering in komt.

onderwijs

Ouders van dove kinderen komen voor het dilemma te staan of ze hun kinderen wel of niet opvoeden met NGT. Veel kinderen krijgen op jonge leeftijd een cochleair implantaat CI waardoor ze weer (gedeeltelijk) kunnen horen. Dit betekent dat deze kinderen niet meer afhankelijk zijn van gebarentaal als hun eerste taal. Veel horende ouders met kinderen met een CI willen niet dat hun kind gebarentaal leert. Dit vinden zij niet nodig en willen dat hun kind deel uit maakt van het reguliere onderwijs. Er zijn echter momenten waarop een kind met een CI doof blijft, bijvoorbeeld in een zwembad of bij technische storingen. Een goede oplossing hiervoor is er nog niet en de meningen over hoe om te gaan met NGT en CI zijn verdeeld. Het is daarom nodig om een duurzame visie te ontwikkelen.

Iets anders waar ouders van dove kinderen tegen aanlopen is dat zij geen tolkvergoeding krijgen voor hun kinderen als die vanuit het speciaal onderwijs één of meerdere dagdelen naar het reguliere onderwijs willen gaan. Zo valt het voor deze kinderen niet uit te proberen of ze de overstap kunnen maken naar het reguliere onderwijs. Ook wordt bij het verzwaren van eindexamen eisen te weinig rekening gehouden met dove kinderen.

6 ACTIES EN AANBEVELINGEN

De ChristenUnie doet de volgende aanbevelingen:

Algemeen:

- Geef de Nederlandse Gebarentaal (NGT) formele erkenning: 1) het gebruik van gebarentaal via ratificatie van het VN-verdrag; 2) de taal als zelfstandige taal in de grondwet;
- Laat het 'zorgdenken' los en verander naar een visie die uitgaat van de rechten van de mens;
- Ontwikkel in samenspraak met de huidige belangenorganisaties, een organisatie die zich niet alleen richt op het behartigen van belangen, maar ook dienstverlening naar doven kan aanbieden;
- Er moet meer bekendheid komen over de mogelijkheden van de Wet gelijke behandeling gehandicapten en chronisch zieken.

Zorg:

- Verbeter diagnoses om voorgoed te voorkomen dat doofheid als zwakzinnigheid wordt bestempeld;
- Voorzie in voldoende passend zorgaanbod. Psychische hulp aan doven wordt steeds meer uitgekleed. Steeds vaker wordt verwezen naar (goedkopere) voorliggende voorzieningen. Helaas zijn deze hulpverleners niet bekend met de dovenwereld en kunnen zij niet de hulp bieden die nodig is.

Onderwijs:

- Garandeer het recht om te kiezen tussen scholen waarin alleen NGT wordt gesproken en reguliere scholen;
- Voorzie in tolken in deelparticipatie; kinderen die naar speciaal onderwijs gaan en die een of meerdere dagen onderwijs willen volgen in het reguliere onderwijs, hebben nu geen recht op een tolk. Zo valt voor sommige kinderen niet uit te proberen of ze de overstap kunnen maken naar het regulier onderwijs;
- Voorkom verzwaring van exameneisen, waarbij geen rekening gehouden wordt met doven, voor wie een taal lastig te leren is;
- Geef NGT in het hoger onderwijs dezelfde academische status als andere talen.

Communicatie en bereikbaarheid:

- Voorzie Postbus 51 spotjes altijd van NGT;
- De voorlichtingsfilm van de Tweede Kamer moet voorzien worden van NGT.
- De beschikbaarheid en inzet gebarentolken moet voldoende gewaarborgd worden;
- Onderzoek de mogelijkheden voor beeldtelefonie, uitbreiding teksttelefonie en een tolkvoorziening op afstand;
- Publieke instanties (zoals de Belastingdienst) hebben in hun publieke functie de taak om bereikbaar voor doven te zijn;
- Start een pilot waar doven niet de eerste verantwoordelijkheid hebben voor het regelen van een tolk, maar de instantie;
- Informeer werkgevers beter naar de mogelijkheden voor het aannemen van mensen met een auditieve beperking.

VOETNOTEN

1. Doof.nl: www.doof.nl
2. Commissie Nederlandse Gebarentaal, Meer dan een Gebaar, 1997:23
3. Nationaal Kompas: www.nationaalkompas.nl, getal uit 2007.
4. Nederlandse Vereniging voor Slechthorenden: www.nvvs.nl
5. ibid
6. EOS, Toegang tot Telecom, 2009:19
7. Schuurman, Het VN-Verdrag over de rechten van mensen met een handicap in Nederland (2010)
8. Schuurman, Het VN-Verdrag over de rechten van mensen met een handicap in Nederland (2010)
9. ibid
10. Schuurman, Het VN-Verdrag over de rechten van mensen met een handicap in Nederland (2010)
11. ibid
12. Schuurman, Het VN-Verdrag over de rechten van mensen met een handicap in Nederland (2010)
13. Schermer, Trude Inleiding Basiswoordenboek Nederlandse Gebarentaal, Nederlands Gebarencentrum/ Van Dale 2009
14. Schermer, Trude Inleiding Basiswoordenboek Nederlandse Gebarentaal, Nederlands Gebarencentrum/ Van Dale 2009, p. 24.
15. Kamerstuk 29355-39
16. Schuurman, Het VN-Verdrag over de rechten van mensen met een handicap in Nederland (2010)
17. Psy:Doven en slechthorenden krijgen vaak verkeerde diagnose, 2010, <http://www.psy.nl/meer-nieuws/nieuwsbericht/article/Doven-en-slechthorenden-krijgen-vaak-verkeerde-diagnose/>
18. Annies: www.annies.nl

LITERATUURLIJST

Annies: www.annies.nl

Commissie Nederlandse Gebarentaal, Meer dan een Gebaar, 1997

Doof.nl: www.doof.nl

EOS, Toegang tot Telecom, 2009

Kamerstuk 29355-39

Nationaal Kompas: www.nationaalkompas.nl

Nederlandse Vereniging voor Slechthorenden: www.nvvs.nl

PSY 'Doven en slechthorenden krijgen vaak verkeerde diagnose, 2010

<http://www.psy.nl/meer-nieuws/nieuwsbericht/article/Doven-en-slechthorenden-krijgen-vaak-verkeerde-diagnose/>

Schermer, Trude , Inleiding: De Nederlandse Gebarentaal. In: Basiswoordenboek Nederlandse Gebarentaal, Nederlands Gebarentaalcentrum/ Van Dale, 2009

Schuurman, Het VN-Verdrag over de rechten van mensen met een handicap in Nederland (2010)

Illustraties voorpagina: uit Schermer, Trude en Corline Koolhof (hoofdredactie) Basiswoordenboek Nederlandse Gebarentaal. Nederlands Gebarentaalcentrum/ Van Dale, 2009.

Foto's Handen: www.sxc.hu, website voor gratis stockfoto's.

Fractie ChristenUnie Tweede Kamer
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

T : 070-3183057
F : 070-3183936
christenUnie@tweedekamer.nl